

Eläinvalkuaisen rehukäytön ja rehuturvallisuuden valvonta alkutuotannossa

– sisältää täydentävien ehtojen valvontaa

Eläinvalkuaisen rehukäytön ja rehurturvallisuuden valvonta alkutuotannossa - sisältää täydentävien ehtojen valvontaa

Eläinvalkuaisen rehukäytön ja rehurturvallisuuden valvonta alkutuotannossa – sisältää täydentävien ehtojen valvontaa

"Viranomaisen toiminnan tulee perustua laissa olevaan toimivaltaan ja viranomaistoiminnassa tulee tarkoin noudattaa lakia. Viranomaisohjeet eivät ole oikeudelliselta luonteeltaan muita viranomaisia tai toimijoita sitovia. Viime kädessä lainsäädännön soveltamista koskevat kysymykset ratkaisee tuomioistuin.

Tässä ohjeessa on sekä suoria lainauksia lainsäädännöstä että tulkintoja lainsäädännön soveltamisesta. *Lainsäädäntö on erotettu kursivoituna.* Ohjeessa esitetyt tulkinnat ovat Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran näkemyksiä siitä, miten lainsäädäntöä tulisi soveltaa."

1 YLEISTÄ

Tämä ohje koskee rehualan alkutuotannon toimijoiden rehulainsäädännön ja rehuja koskevan eläintautilainsäädännön mukaista valvontaa. Ohje on tarkoitettu Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY) tarkastajille. Rehuvalvonta on osa maataloustuotantoon liittyvää täydentävien ehtojen valvontaa. Tämä ohje sisältää eläintuotantotiloilla tehtävän täydentävien ehtojen hoitovaatimuksen 9 valvonnan rehujen osalta. Täydentävien ehtojen hoitovaatimuksen 4 rehuhygieniavalvonta on ohjeistettu erillisessä ohjeessa (Ohje 12733/4: Rehuhygienian täydentävien ehtojen valvonta).

Täydentävien ehtojen 2017 valvontaotantaan tulleiden tilojen tilakäynnit on tehtävä vuoden 2017 loppuun mennessä.

Keitä valvotaan

Tee tilalle rehuvalvonta, kun tila viljelee kasveja (esim. viljaa, kuivaheinää, säilörehua, laidunnurmea, palko- tai öljykasveja) rehuksi eli eläinten ruokintaan, ruokkii tuotantoeläimiä tai sekoittaa rehuja. Asia selviää mahdollisesta rehukirjanpidosta tai viljelijältä kysymällä. Jos viljelijä ei vielä tiedä tarkastuksen ajankohtana, menevätkö kasvit elintarvikkeeksi vai rehuksi, valvo kasvit sekä elintarvikkeina että rehuina. Tuotantoeläimiksi katsotaan eläimet, joita tila kasvattaa eläimistä saatavien tuotteiden, esim. lihan, maidon, munien, villan, turkisten tai jälkeläisten tuottamiseksi.

Evira tekee eläintuotantotiloista omat otannat ja valitsee kasvintuotantotilat valvontaan Maaseutuvirasto Mavin peltovalvonnan tiloista. Rehuvalvontaan valitaan vähintään 1% maatiloista, jotka ovat hakeneet EU:n suoria tai osarahoitteisia tukia.

Valvottavia eläintuotantotiloja saattaa tulla myös kasvintuotantotilojen rehuvalvonnan otannoista. ELY-keskus tarkastajan tulee ottaa rehunäyte ja valvoa eläinvalkuaisen rehukäyttöä ja läänineläinlääkärin tilan tuotantoeläimet, kun

- tila saa EU:n suoraa tai osarahoitteista tukea
- eläimet ovat tilan hallinnassa tai hoidettavana
- eläimet ovat maataloustuotantotarkoituksessa eli eläimet eivät ole tilalla vain harrastuksena tai seuraeläiminä, esim. elintarvikkeiden tuottamiseksi tilan omaan käyttöön tai kilpa-/urheilukäytössä.

Jos tilalla on suomenhevosiä, suomenkarjaa, suomen-, ahvenanmaan- tai kainuunlampaita, suomenvuohia, maatiaiskanoja tai –kukkoja ja tila on solminut näistä eläin-

Eläinvalkuaisen rehukäytön ja rehuturvallisuuden valvonta alkutuotannossa - sisältää täydentävien ehtojen valvontaa

lajeista alkuperäisrotujen kasvattamissopimuksen vuosiksi 2015-2020, on nämä eläimet valvottava.

Tarkastajan, joka on saanut tiedon tällaisista kasvintuotantotilan tuotantoeläimistä, tulee ilmoittaa ja sopia rehutarkastuksesta oman ELY-keskuksen tarkastajan kanssa, jolla on osaaminen ja välineet rehunäytteenottoon. Lisäksi tarkastajan tulee ilmoittaa tilasta Eviraan osoitteeseen te-kasvintuotantotilat@evira.fi, jotta Evira voi ilmoittaa läänineläinlääkärille tilasta.

TSE (Tarttuva Spongiforminen Enkefalopatia) -asetuksen mukaisesti tarkastajat valvovat myös niitä tiloja, jotka tarvitsevat Eviran rekisteröintiä tai hyväksyntää eläinvalkuaisen rehukäyttöä varten.

Hyväksyntää edellytetään tiloilta,

- joilla on märehittäjiä ja sikoja, siipikarjaa tai vesiviljelyeläimiä samalla tilalla ja jotka käyttävät muiden kuin märehittäjien tilaseoksessa kalajauhoa, muista kuin märehittäjistä saatuja verituotteita, eläinperäistä di- tai trikalsiumfosfaattia tai niitä sisältäviä täydennysrehuja.
- joilla on sekä vesiviljelyeläimiä että muita elintarviketuotantoeläimiä ja jotka käyttävät vesiviljelyeläinten tilaseoksen teossa muista kuin märehittäjistä saatua käsiteltyä eläinvalkuaista (lihaluujauho tai verijauho) sisältävää rehua.
- jotka käyttävät sikojen ja siipikarjan tilaseoksessa kalajauhoa sisältävää rehua, jonka raakavalkuaispitoisuus on yli 50 %. Eli käytännössä puhdasta kalajauhoa.
- jotka käyttävät sikojen ja siipikarjan tilaseoksessa muista kuin märehittäjistä saatuja verituotteita, joiden raakavalkuaispitoisuus on yli 50 %.
- jotka käyttävät sikojen ja siipikarjan tilaseoksissa di- ja trikalsiumfosfaattia sisältäviä rehuja, jotka sisältävät yli 10 % fosforia.
- jotka käyttävät vesiviljelyeläinten tilaseoksissa rehuja, joiden raakavalkuaispitoisuus on yli 50 % ja joissa on muista kuin märehittäjistä saatua käsiteltyä eläinvalkuaista kalajauhoa lukuun ottamatta. Eli jos vesiviljelytila käyttää tilaseoksissa muista kuin märehittäjistä saatua puhdasta lihaluujauhoa tai verijauhoa.

Evira rekisteröi

- kalajauhoa tai muuta eläinvalkuaista sisältävää täydennysrehua tilaseoksissa käyttävät erikoistuneet sika- ja siipikarjatilat.
- kalajauhoa sisältävää kaupallista juottorehua vieroittamattomien elintarviketuotantoon kuuluvien märehittäjien ruokinnassa käyttävät tilat.
- vesiviljelytilat, jotka käyttävät muista kuin märehittäjistä saatua käsiteltyä eläinvalkuaista, kalajauhoa lukuun ottamatta, sisältävää täydennysrehua tilaseoksissa.

Jos tila myös myy kalajauhoa, muista kuin märehittäjistä saatuja verituotteita tai käsiteltyä eläinvalkuaista tai eläinperäistä di- tai trikalsiumfosfaattia sisältäviä rehuseoksia, ei kyseessä ole enää alkutuotannon toiminta. Evira tarkastaa tällaiset hyväksyntää hakeneet rehuseoksia myyvät tilat.

Mitä valvotaan

TSE-asetuksen (EY) N:o 999/2001 (muutoksineen) mukaan valvotaan eläinvalkuaisen rehukäytön rajoitusten noudattamista maatiloilla. Tiettyjen aivorappeumasairauksien (mm. BSE- eli ns. hullunlehmäntauti) ehkäisemiseksi eläinperäisen valkuaisen

Eläinvalkuaisen rehukäytön ja rehurturvallisuuden valvonta alkutuotannossa - sisältää täydentävien ehtojen valvontaa

käyttö elintarviketuotantoeläinten eli elintarvikeketjuun menevien eläinten ruokinnassa on kielletty joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta.

Tarkasta tilalla, ettei eläinten ruokinnassa käytetä kiellettyä eläinvalkuaista, ja märehtijöiden ruokintaan tarkoitettuja rehuja jaetaan, valmistetaan, kuljetetaan ja säilytetään erillään muiden eläinlajien eläinvalkuaista sisältävistä rehuista. Lisäksi tarkasta, että eri eläinlajeille käytetään omia ruokinta-astioita ja -välineitä ja välineet on merkitty asianmukaisesti, kun tilalla on käytössä eläinvalkuaista sisältävää rehua. Eviran kanssa erikseen sovittavat TSE-asetuksen mukaiset tarkastukset eläinvalkuaisen käytön hyväksyntää varten eivät kuulu täydentäviin ehtoihin. Jos kuitenkin hyväksyntätarkastuksen yhteydessä huomaat laiminlyöntejä, laajenna tarkastus koskemaan myös täydentäviä ehtoja.

Edellä mainittujen lisäksi tarkasta, onko tila rekisteröitynyt rehualan alkutuotannon toimijaksi rehualan toiminnanharjoittamisesta annetun Maa- ja metsätalousministeriön (MMM) asetuksen 548/2012 mukaisesti ja onko tilalla muuta rekisteröintiä tai hyväksyntää vaativaa rehualan toimintaa. Tarkasta tilalla myös, onko tilalla käytössä elintarviketuotantoeläinten ruokinnassa sellaista maitoa tai maitopohjaisia sivutuotteita, joiden käyttäminen edellyttää rekisteröintiä Eviraan tartuntatautien ehkäisemiksi. Maidon ja maitopohjaisten tuotteiden käytöstä elintarviketuotantoeläinten ruokinnassa säädetään laissa eläimistä saatavista sivutuotteista 517/2015. komission asetuksessa (EU) N:o 142/2011 ja maa- ja metsätalous-ministeriön asetuksessa eläimistä saatavista sivutuotteista 783/2015.

Asetus rehualan toiminnanharjoittamisesta edellyttää tiloja pitämään kirjaa rehuvarastojen tunnisteista. Tarkasta asia valvontakäynnillä rehukirjanpidon ja rehujen säilytyksen tarkastuksen yhteydessä. Tarkasta tilalla myös, että orgaaniset lannoitteet ja maanparannusaineet varastoidaan erillään rehuista sellaisissa varastoissa, joihin tuotantoeläimillä ei ole pääsyä lannoitevalmisteista annetun MMM:n asetuksen 24/11 ja sivutuoteasetuksen toimeenpanoasetuksen (EU) N:o 142/2011 mukaisesti. Samalla tarkasta, onko rehuvarastoalueella havaittavissa tuhoeläimiä tai niiden jälkiä ja onko tuhoeläintorjuntaa tehty. Rehuhygieniasetus (EY) N:o 183/2005 edellyttää rehujen suojaamista saastumiselta ja viljelijältä tarvittaessa tuhoeläintorjuntaa, jolla vähennetään rehun saastumisen riskiä.

Materiaalit valvontaan ja valvonnan suoritus

Käytä rehualan alkutuotannon toimijan valvonnassa soveltuvin osin Eviran rehualan alkutuotannon toimijan valvonta -lomaketta. Käytä täydentävien ehtojen rehuvalvonnassa lomaketta vain eläintuotantotilaotannoilla olevilla tiloilla. Lomake sisältää yllä mainittujen rehulainsäädännön vaatimusten valvonnan. Jos teet tilalle täydentävien ehtojen rehuvalvonnan, käytä lisäksi täydentävien ehtojen havaintopöytäkirjaa Rehut ja kasveista saatavat elintarvikkeet. Havaintopöytäkirja sisältää tässä ohjeessa kuvattun eläinvalkuaisen rehukäytön (vaatimukset 1.1 ja 1.2), ohjeen 12733/4 (Rehuhygienian täydentävien ehtojen valvonta) ja ohjeen 16045 (Elintarvikkeiden tuotantoa koskeva täydentävien ehtojen valvonta – kasvintuotantotilat) mukaisen valvonnan. Evira on antanut lisäksi yleisohjeen täydentävien ehtojen valvonnasta 15703 (Yleistä täydentävien ehtojen valvonnasta ja laiminlyöntien arvioinnista), jossa on ohjeistusta valvonnan käynnistämiseen, valvonnasta ilmoittamiseen ja tarkastuskäyntiin.

Eläinvalvauksen rehukäytön ja rehuturvallisuuden valvonta alkutuotannossa - sisältää täydentävien ehtojen valvontaa

Täydentävien ehtojen havaintopöytäkirja Rehut ja kasveista saatavat elintarvikkeet on tulostettavissa Tukisovelluksesta. Eviranetin Täydentävät ehdot – asiakokonaisuudesta löytyvät:

- tämä valvontaohje
- Rehuhygienian täydentävien ehtojen valvonta -ohje
- Rehualan alkutuotannon toimijan valvonta –lomake (tilavalvontalomake)
- Elintarvikkeiden tuotantoa koskeva täydentävien ehtojen valvonta – Kasvintuotantotilat ohje
- Yleistä täydentävien ehtojen valvonnasta ja laiminlyöntien arvioinnista -ohje
- varhaisvaroituskirje viljelijälle
- laiminlyöntien arviointilomake
- Rehualan alkutuotannon valvonta –tiedote viljelijälle

Tee täydentävien ehtojen rehuvalvonta eläintilalla mahdollisuuksien mukaan samanaikaisesti elintarvike- ja eläinten hyvinvointivalvonnan (lääneläinlääkärit) kanssa. Valvonnat tulee tehdä pääsääntöisesti ennalta ilmoittamatta. Jos ilmoitat tarkastuksesta tilalle, tulee se tehdä aikaisintaan 48 tuntia ennen tarkastuskäyntiä. Ennalta ilmoittaminen ei kuitenkaan saa vaarantaa tarkastuksen toteutumista.

Käy otannan perusteella valituilla tiloilla, tarkasta vaaditut asiat ja täytä Eviran tilavalvontalomake ja täydentävien ehtojen havaintopöytäkirja sekä ota rehunäyte. Täytä rehunäytteestä näytteenottopöytäkirja ja toimita postitse alkuperäinen tilavalvontalomake, kaikki rehunäytteet ja näytteenottopöytäkirja Eviraan Viikkiin (ohjeistus näytteenotosta, katso kappale 3.).

Tilalta otettu rehunäyte analysoidaan Evirassa. Laboratorioon toimitetusta näytteestä analysoidaan maaeläin- ja kalaperäiset ainesosat mikroskooppisella menetelmällä eli näytteestä todetaan, sisältääkö näyte lihaluu- tai kalajauhoa. Analyysin yhteydessä todetaan myös mahdolliset muut visuaaliset poikkeamat rehussa, kuten elävät tuohyönteiset, torajyvät ja hukkakaura, jotka eivät johda kuitenkaan täydentävien ehtojen laiminlyönteihin vaan rehulain mukaisiin toimenpiteisiin. Evira voi käyttää rehunäytettä myös muuhun lakisääteiseen valvontaan pistokoeluontoisesti, kuten mykotoksiinien, dioksiinien tai kasvinsuojeluainejäämien tutkimiseen. Evirasta ilmoitetaan tilalle, mikäli näytettä käytetään muuhun tutkimukseen.

Evira lähettää kunkin rehunäytteen analyysituloksen perusteella tehdyn päätöksen ja tutkimustodistuksen ELY-keskukseen ja viljelijälle. Evira lähettää sinulle ja viljelijälle kopion myös tilavalvontalomakkeesta, johon Evira on tehnyt näytteen tulokseen liittyvät ja muut tarvittavat merkinnät. Kirjaa tilavalvonnan kohteiden valvontatulokset Tukisovellukseen rehunäytteen analyysin valmistumisen jälkeen.

Valvonta tuotannon päättäneillä tiloilla

Jos valvontalistalla oleva tila on lopettanut rehualan toiminnan kokonaan ennen valvontavuotta, täytä Eviran tilavalvontalomake ja kirjaa ko. tieto havaintopöytäkirjaan. Lisätietokohtaan tulee kirjata lähde, mistä olet saanut tiedon lopettamisesta. Tallenna tukisovellukseen tilan kohdalle ”ei valvota”. Jos otantaan tulee paljon tiloja, jotka ovat lopettaneet, voi Evira myöhemmin samana vuonna täydentää valvontavelvoitetta ottamalla lisää tiloja valvontaan. Jos tila on lopettanut eläintenpidon, mutta rehujen tuotanto jatkuu, tee valvonta soveltuvin osin.

Eläinvalvauksen rehukäytön ja rehuturvallisuuden valvonta alkutuotannossa - sisältää täydentävien ehtojen valvontaa

Eläintilan valvonta tuotantokatkoksen aikana

Jos tiedät, että tilalla on eläinten pidossa tuotantokatkos, voit siirtää valvonnan suorittamisen myöhempään ajankohtaan. Jos tilalle on tulossa eläimiä lähikuukausien aikana, voit odottaa siihen asti. Jos tuotantokatkos kestää kauemmin tai katkon pituus ei ole tiedossa, käy tekemässä valvonta sen hetkisillä edellytyksillä. Jos olet jo kerran käynyt tilalla, ei sinne tarvitse mennä myöhemmin uudelleen.

2. REHUALAN ALKUTUOTANNON TOIMIJAN VALVONTA -LOMAKE (TILAVALVONTALOMAKE) JA SEN TÄYTTÄMINEN

Täytä tämä lomake aina eläintilan rehuvalvonnassa. Lomaketta käytetään lisäksi soveltuvien osien rehukasvinviljelyä harjoittavilla tiloilla ja vesiviljelyeläimiä elintarvikkeeksi kasvattavilla tiloilla.

Tilavalvontalomake sisältää seuraavat osiot:

Tilan perustiedot

Kirjaa tilavalvontalomakkeeseen tilan perustiedot, ELY-keskus ja tarkastaja.

1. Mitä tuotantoeläinlajeja tilalla on?

Kirjaa tilalla olevat tuotantoeläinlajit laittamalla rasti kyseiseen ruutuun tai kirjoittamalla ”muut” -kohtaan.

2. Tila on rekisteröitynyt rehualan alkutuotannon toimijaksi

Tarkasta Eviran kotisivuilla <http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/rehut/> olevasta luettelosta rehualan alkutuotannon toimijoista, onko tila rekisteröitynyt rehualan alkutuotannon toimijaksi ja mihin toimintoihin. Rekisteröityminen on toiminnan edellytys ja sitä edellytetään rehujen jäljitettävyyden varmistamiseksi. Poikkeuksena rekisteröitymisvaatimusta ei ole pieniä määriä rehua (alle 3 ha:n alalta vuosittain) tuottavalla ja suoraan paikalliselle maatilalle toimittavalla maatilalla, muita kuin elintarviketuotantoeläimiä kasvattavalla tilalla eikä elintarviketuotantoeläimiä harrastuksena tilan omaan käyttöön kasvattavalla maatilalla. Jos rekisteröitymistä ei luettelosta löydy, kysy Evirasta, onko ilmoitus jätetty (F-lomake, Eviran kotisivuilla). Jos ilmoitusta rekisteröintiä varten ei ole jätetty, tilan tulee se tehdä viipymättä.

3. Tila on rekisteröitynyt rehujen valmistajaksi lisäaineita/esiseoksia käyttäen tilan omaan käyttöön

Tarkasta edellä kohdassa 2. mainitusta luettelosta, onko tila rekisteröitynyt rehujen valmistajaksi (toiminto V). Rehujen valmistamisella tarkoitetaan rehuseosten valmistusta tilan omaan käyttöön lisäaineita tai esiseoksia, kuten puhtaita vitamiineja, hivenaineita, säilöntäaineita, ureaa, kokkidiostaatteja tai niiden seoksia eli esiseoksia, käyttäen. Täydennysrehun tai säilörehun säilöntäaineiden käyttö ei edellytä rekisteröintiä rehun valmistajaksi.

4. Onko tilalla jotain muuta rehualan toimintaa?

Kirjaa tähän, jos tilalla on muuta kuin rehualan alkutuotannon toimintaa, esim. rehuseosten, rypsiöljyn tai -puristeen valmistusta myyntiin, tai rehujen kuljetus- tai varastointipalveluja. Evira tarkastaa tämän tiedon perusteella tilanteen rehualan toimija rekisteristä ja tarvittaessa lähettää tilalle lomakkeen rekisteröintiä varten.

Eläinvalkuaisen rehukäytön ja rehuturvallisuuden valvonta alkutuotannossa - sisältää täydentävien ehtojen valvontaa

5. Käyttääkö tila eläinten ruokinnassa seuraavia eläinvalkuaisia?

Vastaa tähän kysymykseen kyllä tai ei sen mukaan, käyttääkö tila jotain tilavalvontalomakkeessa mainituista valkuaisista ruokinnassa. Jos tilalla käytetään ruokinnassa eläinvalkuaista, niin rastita tilavalvontalomakkeeseen mitä ja miten sitä käytetään. Osa lomakkeessa luetelluista eläinvalkuaisista ei ole sallittu elintarviketuotantoeläimille ja osan käyttö edellyttää rekisteröintiä tai hyväksyntää (katso kappale 4. ja vaatimus 1.2 Rehujen merkintöjen, valmistuksen, säilytyksen ja jakelun perusteella kukin eläinlaji saa vain sille tarkoitettua eläinvalkuaista sisältävää rehua). Evira tarkastaa tilavalvontalomakkeen pohjalta, onko tila rekisteröitynyt tai hyväksytty. Tarvittaessa Evira lähettää tilalle lomakkeen rekisteröintiä tai hyväksyntää varten.

6. Käyttääkö tila elintarviketuotantoeläinten ruokinnassa maitoa tai maitopohjaisia sivutuotteita, joiden käyttäminen edellyttää rekisteröintiä Eviraan (ei koske tilalla syntyvien maitotuotteiden käyttöä tilan omien eläinten ruokinnassa eikä ternimaidon käyttöä märehitijöille)

Maitopohjaisia tuotteita ovat esim. raakamaito, maitojauhe, hera, heratiiviste, herajauhe, maito- ja piimähuuhteet, kaupoista palautetut maidot, piimät, viilit, jogurtit, jäätelöt ja juustot. Maidon ja maitopohjaisten sivutuotteiden käytön rajoitukset liittyvät tartuntatautien ehkäisemiseen. Tilavalvontalomakkeessa on lueteltu vain ne maito ja maitopohjaiset sivutuotteet, joiden käyttäminen elintarviketuotantoeläinten ruokinnassa edellyttää rekisteröintiä Eviraan. Kysy viljelijältä, onko tilalla käytössä kyseisiä tuotteita ja rastita, mitä tuotteita tila käyttää. Mikäli asia ei selviä kysymällä, tarkasta asia rehukirjanpidon tuoteselosteiden/etikettien ja/tai kaupallisten asiakirjojen (esim. rahtikirjojen) avulla. Mikäli asiakirjoissa on maininta käsittelymenetelmä b tai käsittelemätön, edellyttää tuotteiden käyttäminen tilalta rekisteröintiä. Kirjaa tuotteet toimittava maitoalan laitos/jakelija/rehuseosten valmistaja tai välittäjä kohtaan kyseisten maitotuotteiden valmistaja/toimittaja. Evira tarkastaa tietojen pohjalta, onko tila rekisteröitynyt ja lähettää tarvittaessa tilalle lomakkeen rekisteröintiä varten.

7. Valvottavat asiat:

Kysymykset 7.1 - 7.6 ovat samat täydentävien ehtojen ”Rehut ja kasveista saatavat elintarvikkeet” havaintopöytäkirjalla. Vastaa täydentävien ehtojen valvonnassa kysymyksiin täydentävien ehtojen havaintopöytäkirjalle.

7.1 Rehujen merkintöjen, valmistuksen, säilytyksen ja jakelun perusteella kukin eläinlaji saa vain sille tarkoitettua eläinvalkuaista sisältävää rehua

(vaatimus 1.2)

Kts. ohje vaatimus 1.2 (Rehujen merkintöjen, valmistuksen, säilytyksen ja jakelun perusteella kukin eläinlaji saa vain sille tarkoitettua eläinvalkuaista sisältävää rehua).

7.2 Tilalle hankituista, tilalta luovutetuista, tilalla tuotetuista ja käytetyistä (eläinryhmä ja varoajallisen rehun käytön lopettamisaika) rehuista sekä rehujen turvallisuuden kannalta merkittävien näytteiden tuloksista on kirjanpito

(vaatimus 2.1)

Tilan tulee pitää kirjaa kaikista tilalle ostetuista ja saaduista (rehun lisäaineet ja esi-seokset, kuten säilörehun säilöntäaineet, mukaan lukien) tai tilalta myydyistä ja luovutetuista rehuista rehujen jäljitettävyyden varmistamiseksi. Lisäksi kirjaamisvelvollisuus koskee tilalla tuotettua ja käytettyä rehua sekä rehuista otettujen näytteiden tuloksia. Kirjaamisvelvollisuuden tarkoitus on pystyä jäljittämään rehujen alkuperä, jos jostakin syystä on tarpeen esim. vaaratilanteessa vetää rehuerä pois käytöstä. Kirjanpidossa tulee näkyä

Eläinvalvauksen rehukäytön ja rehuturvallisuuden valvonta alkutuotannossa - sisältää täydentävien ehtojen valvontaa

- myyjän/toimittajan/ostajan nimi ja osoite
- tuotteen nimi
- hankitun/luovutetun/tuotetun rehun määrä
- hankitun/luovutetun rehun toimituspäivä
- tilalla käytetyistä rehuista eläinryhmä, jolle rehu on käytetty (esim. emakot, vasikat)
- varoajallisen rehun (esim. tietyt rehun lisäaineet tai lääkerehut) käytön lopettamisaika
- rehuista otettujen näytteiden tulokset, joilla on merkitystä rehuturvallisuudelle. Esim. näytteistä on tutkittu homemyrkköjä eli mykotoksiineja, salmonellaa tai muita haitallisia aineita, eliöitä tai tuotteita.

Tilan tulee säilyttää rehukirjanpito vähintään viisi vuotta. Rehukirjanpidoksi käy esim. rehun osto/myyntikuitit sekä tositteet, kun niissä on vaadittavat tiedot, ja luomutilan tuotevirtakirjanpito. Tilalla tuotetuista rehuista riittää ympäristökorvauksen sitoumusehtojen mukaisesti tehty lohkokirjanpito ja lääkerehuista lääkityskirjanpito. Rehuista otettujen näytteiden tulosten kirjanpidoksi riittää tutkimustodistusten säilyttäminen.

Katso tilalla valvontavuoden rehukirjanpitoa. Mikäli rehukirjanpitoa ei ole valvontavuodelta tai se on puutteellinen, katso myös edellisen/edellisten vuosien rehukirjanpitoja. Kun olet tarkastanut kirjanpidon, kirjaa valvonnan tulos kirjanpitovelvollisuudesta tila-valvontalomakkeeseen.

Tämä kysymys koskee kaikkia rehukasvinviljely- ja elintarviketuotantoeläintiloja, jotka toimittavat maataloustuotteita tilan ulkopuolelle.

7.3 Rehut on hankittu rekisteröidyltä tai hyväksytyltä rehualan toimijalta (vaatimus 2.2)

Tilan tulee varmistaa, että kaikki tilalle ostetut tai vastikkeetta saadut rehut on hankittu rekisteröidyltä tai hyväksytyltä rehualan toimijalta ml. rehualan alkutuotannon toimijat. Vaatimus liittyy rehujen jäljitettävyyteen. Myös säilörehun säilöntäaineet ja muut rehun lisäaineet sekä esiseokset tulee hankkia rekisteröidyltä tai hyväksytyltä rehualan toimijalta, esim. rekisteröityneestä kaupasta tai valmistajalta. Poikkeuksena rehua saa hankkia alle 3 ha:n alalta vuosittain tuottavalta ja suoraan tilalle toimittavalta paikalliselta, rekisteröitymättömältä maatilalta. Tila voi myös hankkia kertaluonteisesti eli ei säännöllisesti hyvälaatuisia ja eläinten ruokintaan sopivia entisiä elintarvikkeita eläinten ruokintaan rekisteröitymättömältä toimijalta, esim. kaupasta. Mikäli tila ei ole varmistanut, että rehut on hankittu rekisteröidyltä tai hyväksytyltä rehualan toimijalta, mutta toimijat ovat Eviran rekisterissä, on tilanne kunnossa.

Luettelot rekisteröityneistä kotimaisista rehualan toimijoista löytyvät sivuilta <http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/rehut/>. Ulkomaalaisten toimijoiden rekisteröinnin selvittämiseksi voit kysyä apua Eviran rehuvalvonnasta.

Tämä kysymys koskee kaikkia rehuja hankkineita tiloja, jotka toimittavat maataloustuotteita tilan ulkopuolelle. Poikkeuksena tämä kysymys ei koske pieniä määriä rehua vuosittain tuottavia ja suoraan paikallisille maatiloille toimittavia tiloja eli vuosittain alle 3 hehtaarin alalla rehua tuottavia tiloja ja muita kuin elintarviketuotantoeläimiä kasvatavia tiloja.

Eläinvalkuaisen rehukäytön ja rehuturvallisuuden valvonta alkutuotannossa - sisältää täydentävien ehtojen valvontaa

7.4 Kasvinsuojeluaineiden käytöstä rehuksi viljeltäville kasveille on kirjanpito (vaatimus 2.3)

Tilan tulee pitää kirjaa kaikista tilalla käytetyistä kasvinsuojeluaineista jäljitettävyyden varmistamiseksi. Kirjaamisvelvollisuuden tarkoitus on pystyä jäljittämään rehu, jonka viljelyssä on käytetty kasvinsuojeluainetta, jos jostakin syystä on tarpeen vetää rehu erä pois käytöstä. Kirjanpidossa tulee näkyä suoritetut kasvinsuojelutoimenpiteet.

Kirjaamisvelvollisuus koskee kaikkia tilalla käytettäviä kasvinsuojeluaineita. Kirjanpitoon kirjataan

- viljelykasvi
- mitä rikkakasvia/rikkakasvirymää, kasvitautia tai tuhoeläintä on torjuttu tai mihin tarkoitukseen kasvunsäädettä on käytetty
- kasvinsuojeluaineen nimi ja määrä
- käyttöpäivämäärä
- pinta-ala, jolle kasvinsuojeluainetta on käytetty.

Käytännössä katso kasvinsuojeluaineiden käyttö lohkokirjanpidosta. Tarkasta valvonnassa valvontavuoden kirjanpitoa kasvinsuojeluaineiden käytöstä tai edellisen vuoden/vuosien, jos kuluvana vuonna kasvinsuojeluaineita ei ole vielä käytetty tai kirjanpito on puutteellista. Tilan tulee säilyttää kasvinsuojeluaineiden kirjanpito kasvinsuojelulainsäädännön mukaan vähintään kolme vuotta. Kun olet tarkastanut kirjanpidon, kirjaa valvonnan tulos kasvinsuojeluaineiden kirjanpitovelvollisuudesta tila-valvontalomakkeelle. Jos havaitset kasvinsuojeluaineiden käytön laiminlyöntejä tilalla, laajenna valvonta täydentävien ehtojen kasvinsuojeluainevalvontaan. Tämä kysymys koskee kaikkia rehuksinviljelytiloja, jotka käyttävät kasvinsuojeluaineita ja toimittavat maataloustuotteita tilan ulkopuolelle.

7.5 Rehujen turvallisuutta varmistavien biosidien käytöstä on kirjanpito (vaatimus 2.4)

Rehuvalvonnassa edellytetään kirjanpitoa rehujen turvallisuuteen vaikuttavien biosidien eli haitallisten eliöiden torjuntaan tarkoitettujen aineiden käytöstä. Rehujen turvallisuutta varmistavia biosideja ovat rehuvarastoissa tai ruokinta-astioiden ja rehujen kuljetus-, siirto- tai punnitusvälineiden käsittelyssä käytettävät

- desinfiointiaineet
- jysijämyrkyt
- hyönteis- ja punkkimyrkyt.

Biosidien käyttökirjanpidon tulee sisältää käytettyjen biosidien

- nimet
- määrät
- käyttöajat.

Esim. biosidien ostokuitteja tai tuholaiсторjuntayritykseltä torjuntakäynneistä saatuja raportteja voi käyttää kirjanpidon perustana. Tilan tulee säilyttää rehuturvallisuutta koskevaa biosidien käyttökirjanpitoa vähintään kolme vuotta.

Katso tarkastuksessa kuluvan vuoden ja tarvittaessa edellisen vuoden/vuosien biosidien käyttökirjanpitoa. Kysymys koskee kaikkia rehujen turvallisuutta varmistavia biosideja käyttäneitä tiloja, jotka toimittavat maataloustuotteita tilan ulkopuolelle.

Eläinvalkuaisen rehukäytön ja rehuturvallisuuden valvonta alkutuotannossa - sisältää täydentävien ehtojen valvontaa

7.6 Jätteet, vaaralliset aineet, kemikaalit, siemenet ja lääkerehut on varastoitu ja käsitelty asianmukaisesti rehuista ja eläinten pitopaikoista erillään (vaatimus 2.5)

Tarkasta tilan rehujen varastointi eli että esim.

- talousjätteet
- jäteöljyt
- paalimuovit ja –verkot
- räjähteet ja myrkyt
- kasvinsuojeluaineet ja biosidit
- siemenet ja lannoitteet
- lääkerehut

varastoidaan ja käsitellään asianmukaisesti rehuista ja eläinten pitopaikoista erillään. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ko. aineita ei saa sekoittua rehuihin ja sitä, että eläimillä ei ole mahdollisuutta vahingossa syödä ko. aineita esim. irtipäästessään tai siirron yhteydessä.

Tämä kysymys koskee kaikkia rehuja varastoivia ja käsitteleviä tiloja, jotka toimittavat maataloustuotteita tilan ulkopuolelle.

8. Rehuvarastojen tunnisteet on merkitty rehukirjanpitoon.

Asetuksessa rehualan toiminnanharjoittamisesta edellytetään, että tilalla pidetään kirjaa siitä, mihin rehuvarastoon mitään rehua on toimitettu rehujen sekaantumisen välttämiseksi. Kirjanpidon tarkoituksena on osaltaan mahdollistaa poikkeamatilanteessa mahdollisen takaisinvedon tarkka toteuttaminen. Varaston tunniste (esim. laakasiilo 1) tulee kunkin rehuerän osalta näkyä kirjanpidossa. Tunnisteen muoto on vapaa, kunhan rehujen säilytyspaikat ovat yksilöitävissä ja erotettavissa toisistaan. Mikäli rehuvarasto on erotettavissa sijaintinsa puolesta muista rehuvarastoista, rehuvaraston numerointia tai muuta merkintää ei tarvita ja rehuvaraston paikka riittää rehukirjanpidossa rehuvaraston tunnisteeksi. Varaston tunnisteiden puuttumisesta rehukirjanpidossa ei aiheudu laiminlyöntiä täydentävien ehtojen valvonnassa. Huomauta asiasta suullisesti viljelijälle ja kirjaa asia lisätiedot kohtaan. Asia ei koske tilaa, jos tilalla ei varastoida rehuja tai jos tilalla on vain muita kuin elintarviketuotantoeläimiä.

9. Orgaaniset lannoitteet ja maanparannusaineet on varastoitu erillään rehuista ja eläinten pitopaikoista

Rehut on varastoitava erillään orgaanisista lannoitteista (esim. lihaluujauho) ja maanparannusaineista (esim. komposti) rehujen turvallisuuden varmistamiseksi. Tuotantoeläimillä ei saa olla pääsyä varastotilaan, jossa varastoidaan orgaanista lannoitetta tai maanparannusainetta. Asia on kunnossa, mikäli rehut on säilytetty tilalla erillään orgaanisista lannoitteista ja maanparannusaineista eikä eläimillä ole pääsyä syömään orgaanisia lannoitteita tai maanparannusaineita. Asia ei koske tilaa, jos tilalle ei ole orgaanisia lannoitteita ja maanparannusaineita tai rehuja. Kirjoita laiminlyönnistä lisätiedot kohtaan. Rehun saastuminen kielletyllä eläinvalkuaisella, kuten lihaluujauholla, tai eläinten pääsy syömään kiellettyä eläinvalkuaisista aiheuttaa maataloustukia hakeneella tilalla laiminlyönnin myös täydentävien ehtojen vaatimukseen 1.2: Rehujen merkintöjen, valmistuksen, säilytyksen ja jakelun perusteella kukin eläinlaji saa vain sille tarkoitettua eläinvalkuaisista sisältävää rehua.

10. Tarkastuksessa rehuvarastoalueella havaitut tuhoeläimet ja niiden jäljet

Rehuhygienia-asetuksen mukaan rehut on suojattava saastumiselta ja viljelijän on tarvittaessa käytettävä asianmukaista tuhoeläintorjuntaa. Rehut on suojattava tuhoeläimiltä esim. salmonellariskin takia. Mikäli havaitset tarkastuksessa rehujen va-

Eläinvalkuaisen rehukäytön ja rehuturvallisuuden valvonta alkutuotannossa - sisältää täydentävien ehtojen valvontaa

rastoalueilla lintuja, höyheniä, jyrsijöitä, ulosteita, rikkinokittuja tai jyrsittyjä säkkejä tai muita jälkiä, niin kirjaa havainnot tähän. Kirjaa myös rehuvarastoalueella mahdollisesti käytettävä tuhoeläintorjunta (esim. myrkyt, loukut, kissat, koirat). Mikäli biosideja käytetään tuhoeläintorjunnassa rehuvarastoalueella, liiityy tämä tarkastettavaan kohtaan: rehujen turvallisuutta varmistavien biosidien käytöstä on kirjanpito. Tuhoeläinhavainnoista ja -torjunnan puuttumisesta ei aiheudu laiminlyöntiä täydentävien ehtojen valvonnassa, mutta kirjaa antamasi neuvot lomakkeelle tai kehota suullisesti viljelijää kiinnittämään huomiota rehujen suojaamiseen tuhoeläimiltä, esim. varaston ovien/ikkunoiden suljettuna pitäminen, varaston tiiviys (ovet, reiät) ja jyrsijätorjunta.

Lisätiedot: Esim. selvitys tilalla todetuista laiminlyönneistä tai muista puutteista tai muusta rehualan toiminnasta.

Kirjaa tähän kuvaus laiminlyönneistä. Lisäksi lisätietokohtaan voit kirjata muita valvonnassa esille tulleita asioita tai suullisia huomautuksia.

Näytteenottoon liittyvät tiedot

Kirjaa tähän, mitä ja kuinka monta näytettä on otettu (lähtökohtaisesti yksi näyte/tila), mille eläimelle rehu on tarkoitettu ja onko rehu siilo- vai säkkitavaraa.

Toimenpiteet

Rastita oikea vaihtoehto ja täydennä tarvittavat asiat.

Allekirjoitukset

Viljelijä ja tarkastaja allekirjoittavat tilavalvontalomakkeen.

Eviran merkintöjä

Nämä merkinnät tekee Eviran ylitarkastaja analyysituloksen valmistuttua.

3. REHUNÄYTE JA NÄYTTEENOTTOPOYTÄKIRJA

Vain Eviran tai ELY-keskuksen rehuvalvonnan yhdys henkilön perehdyttämät tarkastajat voivat ottaa virallisia rehunäytteitä. Näytteenottomenetelmät perustuvat komission asetukseen (EU) N:o 691/2013. Näytteisiin liittyviä määritelmiä löytyy ohjeesta 12708 (Näytteenotto rehuista). Alla olevassa tekstissä kuvataan näytteenotto maatalojen rehuvalvonnassa.

Suojavaatetus ja turvallisuus

Näytteenotossa on huomioitava hygieenisuus, näytteenottotilan puhtausvaatimukset ja kulkureittien valinta. Käytä näytteenotossa tarvittavaa suojavaatetusta (kenkäsuojat, haalari, käsineet), ettet toiminnallasi saastuta näytettä ja tuotantotiloja ja jotta varmistat oman puhtautesi. Suojavaatteita on tilattavissa Eviranetistä näytteenotto-tarvikkeiden tilauslomakkeella. Jos tilalla on lisävaatimuksia suojavaatteiden ja kulkureittien käyttöön, on niitä noudatettava. Muista pestä kädet näytteenoton päätyttyä.

Näytteenotto on voitava tehdä tilalla turvallisesti. Ota näyte tilalta vain, kun tarvittava välineistö on käytettävissä näytteenottoa varten. Huolehdi ennen rehunkäsittely- ja ruokintalaitteista tehtävää näytteenottoa, että ajastimella tai rajakatkaisimella tms. kytkeytyvät laitteet on varmuudella kytketty pois toiminnasta. Käsi ohjattujen laitteiden kohdalla varmista, että laitteita ei vahingossa kytketä päälle näytteenoton aikana.

Eläinvalkuaisen rehukäytön ja rehurvallisuuden valvonta alkutuotannossa - sisältää täydentävien ehtojen valvontaa

Suosittelavinta on kytkeä sähkövirta kokonaan pois kyseisistä laitteista esim. päävir-
takytkimestä tai irrottamalla varoke.

Näytteenottovälineet ja näytteen ottaminen

Kun käytät näytteenotossa Eviran kauhaa ja omaa näytteenkeräysastiaa, on ne des-
infioitava ennen näytteenottoa tilalla ja säilytettävä hygieenisesti pakattuina. Puhdista
näytteenottovälineet ensin mekaanisesti. Sen jälkeen kostuta paperipyyhe vähintään
70 %:lla alkoholilla (etanoli/isopropanoli) täysin märäksi ja pyyhi välineet niin, että ne
kustuvat joka kohdasta perusteellisesti. Vaihtoehtoisesti voit kaataa näytteenottoväli-
neisiin runsaasti alkoholia ja huuhtoa ne paperipyyhettä käyttäen siten, että jokainen
näytteen kanssa kosketuksiin joutuva kohta kustuu. Alkoholin on annettava haihtua
välineistä ennen näytteenottoa. Huomioi käsiesi puhtaus näytteenottovälineitä puh-
distaessasi ja vältä koskemasta käsin näytteen kanssa kosketuksiin joutuvia välinei-
den kohtia. Desinfointiaine on ostettava itse ja laskutettava Eviralta kuuttia vastaan.

Ota jokaiselta tilalta pääsääntöisesti yksi rehunäyte. Jos tilalla on märehittöitä ja siko-
ja tai siipikarjaa, voit ottaa kummankin eläinlajin rehusta näytteen. Jos tilalla on use-
ampi eläinten pitopaikka, ota rehunäytteitä harkinnan mukaan eri pitopaikoista. Ota
näyte vain tuotantoeläinten rehusta (ei kuitenkaan turkiseläinten). Jos tilalla on rehui-
na vain nuolukiviä ja laidunruohoa, rehunäytettä ei tarvitse ottaa. Mikäli eläimet ovat
kasvinviljelytilalla viljelijän harrastuksena tai seuraeläiminä (esim. elintarvikkeiden
tuottamiseksi tilan omaan käyttöön tai kilpa-/urheilukäytössä) eikä niistä ole haettu
tukia, voit jättää rehunäytteen ottamatta ja perustella asian havaintopöytäkirjan lisä-
tietoihin. Älä ota rehunäytettä myöskään, jos tilalla olevat eläimet eivät ole viljelijän
hallinnassa ja viljelijä ei vastaa eläinten ruokinnasta.

Ota näytteitä tärkeysjärjestyksessä seuraavasti näytteenoton kohteena olevista alle
30 tonnin rehueristä:

1. Tilaseokset (4 kg, liemirehuista 2 x 1 l/näyte)
2. Puhdas kalajauho (1 kg/näyte)
3. Tilaseosten raaka-aineet (viljaa 4 kg tai muita hinnaltaan arvokkaita raaka-
aineita esim. kivennäisrehu tai esiseos 1 kg)
4. Teolliset rehut (4 kg/näyte tai hinnaltaan arvokas rehu, esim. kivennäisre-
hu 1 kg/näyte)
5. Karkearehuja (määrät säilörehut 7 l pussi täyteen, kuiva säilörehu, kuiva-
heinä tai olki 2 x 7 l pussia täyteen)

Ota suurista yli 30 tonnin näytteenoton kohteena olevista rehueristä useampia näyt-
teitä (kaksi rehunäytettä 30-500 tn erästä, vähintään kolme rehunäytettä yli 500 tn
erästä). Näytteiden määrän ratkaisee näytteenoton kohteena olevan rehun määrä.
Esim. jos otat rehunäytteen rehunjakovaunusta, on näytteenoton kohteena olevan
rehuerän koko rehuvaunussa oleva rehun määrä. Näytteenotossa on huomioitava,
ettei siitä aiheudu tilalle kohtuutonta taloudellista vahinkoa, esim. ettei tila joudu
avaamaan peitettyä ja aloittamatonta säilörehusiiloa vain näytteenoton takia.

Käytä kuivan näytteen ottamiseen Eviran tähän tarkoitukseen teettämää teräksistä
näytteenottokauhaa näytteen riittävän koon varmistamiseksi. Tilalla ei ole yleensä
mahdollista ottaa näytettä liikkeessä olevasta rehusta kuljettimelta eikä kierrättää re-
hua näytteenottoa varten. Jos joudut ottamaan näytteen siilosta, laske rehua siilon
alaosassa olevan luukun kautta tai purkausputkesta astiaan ja ota osanäytteet astias-

Eläinvalkuaisen rehukäytön ja rehuturvallisuuden valvonta alkutuotannossa - sisältää täydentävien ehtojen valvontaa

ta. Voit ostaa sangon ja jätesäkkejä sangon suojaamiseksi, jos tarvitset astiaa rehun valuttamiseksi siilosta. Ne voi laskuttaa Eviralta kuitteja vastaan. Voit käyttää myös tilan tarjoamaa astiaa näytteenotossa, jos sen käyttö ei vaaranna näytteen puhtautta.

Ota osanäytteet satunnaisesti ja kauttaaltaan näytteenoton kohteena olevasta rehusta. Neljän kilon näyte edellyttää vähintään 40 osanäytettä Eviran näytteenottokauhalla 7 l pussiin. Yhden kilon näyte arvokasta rehua edellyttää vähintään kymmentä osanäytettä Eviran näytteenottokauhalla. Säilörehunäytteen voit ottaa käsin kertakäyttöhanskoja käyttäen, noin tennispallon kokoisina (vähintään 25 g) tuppoina. Edustavan karkearehunäytteen saamiseksi tarvitaan vähintään 40 osanäytettä.

Pakkaa näyte Evirasta Eviranetin kautta tilattuihin pusseihin tai pulloihin. Poista ilma näytepusseista puristelemalla ennen pussin sulkemista, tee pussin suuhun tiukka kierre, sulje kumilenkillä tiukasti pussin suun ympärille kierteen, käännä pussin suu kaksin kerroin ja sulje uudelleen tiukasti kumilenkillä. Sijoita näytettä sisältävä pussi toisen näytepussein sisään. Ota nestemäinen tai puolijuokseva näyte muovipulloihin tai -rasioihin, jotka laitetaan kahteen sisäkkäiseen muovipussiin. Laita pussien väliin nimilappu. Älä laita nimilappua näytettä sisältävän pussin sisälle, koska näyte likaa nimilapun tai nimilappu voi saastuttaa näytteen. Älä laita myöskään näytteenottopöytäkirjaa rehunäytteen kanssa samaan pussiin. Pakasta nestemäinen tai puolijuokseva näyte ja lähetä se Eviraan kylmäpatruunoiden kanssa kylmälaukussa pikapakettina. Älä lähetä pakastettuja näytteitä viikonloppua vasten. Älä käytä lasiastioita näytteenotossa, koska ne eivät kestä kuljetusta. Kylmälaukku on kätevä isojen säilörehunäytteiden postituksessa. Sinetöi aina maatilalta otetut näytteet. Käytä näytepusseiden sineitöinnissä muovisinettiä. Jos lähetät samassa paketissa useamman näytteen, huomioi näytteitä pakatessasi, etteivät sinettien päät puhko reikiä toisiin näytteisiin. Lähetä rehunäytteet mahdollisimman nopeasti näytteenoton jälkeen osoitteeseen:

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
Rehujen turvallisuus ja laatu
Mustialankatu 3
00790 Helsinki

Merkitse pakkaukseen ”rehunäytteitä”.

Näytteenottopöytäkirjan täyttäminen

Laadi jokaisesta näytteeksi otetusta rehusta näytteenottopöytäkirja Eviran itsejäljennettävälle pöytäkirjapohjalle neljänä (4) kappaleena, joista kaksi päällimmäistä lähetetään näytteen mukana Eviraan, yksi jää näytteenottajalle ja yksi jää tilalle. Merkitse näytteenottopöytäkirjaan soveltuvien osien kaikki tiedot, jotka tarvitaan ko. näytettä edustavan rehun tunnistamiseksi (rehun nimi, näytteiden lukumäärä, numerot/juokseva numerointi, valmistaja tehtaan nimen tarkkuudella, maatilatiedot, tuoterän tiedot, näytteenoton kohteeseen liittyvät tiedot (säkkikoko, siilo, ym.), lisätiedot ja näytteenottajan tiedot). Liitä näytteenottopöytäkirjaan rehun tuoteseloste/etiketti aina, kun se on saatavilla. Jos tilalta ei löydy tuoteselosteita/etikettejä valvonnan yhteydessä, kehoita viljelijää jatkossa säilyttämään tuoteselosteet/etiketit tilalla vähintään rehun käytön ajan. Suullisesta kehotuksesta voit laittaa merkinnän pöytäkirjoihin lisätietokohtaan. Kirjaa tilaseosten raaka-ainekoostumus näytteenottopöytäkirjan lisätietokohtaan.

Eläinvalvauksen rehukäytön ja rehuturvallisuuden valvonta alkutuotannossa - sisältää täydentävien ehtojen valvontaa

4. TÄYDENTÄVIEN EHTOJEN VALVONTA

Täydentävien ehtojen rehut ja kasveista saatavat elintarvikkeet havaintopöytäkirja sisältää:

Valvontakäyntiä koskevat tiedot:

Tilan perustiedot (viljelijän nimi, osoitetiedot, puhelinnumero, yms.) tulostuvat havaintopöytäkirjalle Tukisovelluksesta tai kirjaa ne havaintopöytäkirjan ensimmäiselle sivulle. Kirjaa havaintopöytäkirjaan valvonnasta ilmoittamisajankohta sekä valvontakäynnin ajankohta ja valvonnassa läsnä olleet henkilöt. Kirjaa havaintopöytäkirjaan myös tarkastajan/tarkastajien nimi, ammattinimike ja yhteystiedot sekä havaintopöytäkirjan sisältämät muut asiakirjat.

Tarkastusosa:

Kunakin valvottavan asian kohdalle rastitetaan joko ”Kunnossa”, ”Laiminlyönti” tai ”Ei koske tilaa”. Vaihtoehtoa ”Ei koske tilaa” käytetään, kun kyseinen valvottava asia ei koske tilaa, esim. kun tilalla ei ole tuotantoeläimiä. Jos rastitat ”Ei koske tilaa” vaihtoehdon, perustele valinta havaintopöytäkirjan lisätietoihin.

**Vaatusryhmä 1. Rehusäädösten noudattaminen
(TSE-asetus (EY) N:o 999/2001)**

Rastitetaan vaatusryhmän 1. kokonaisarvio vaatimusten 1.1 ja 1.2. tuloksista.

Vaatus 1.1 Tilalla ei käytetä eläinten ruokinnassa kiellettyä eläinvalkuaista (rehunäyte)

Tämä ehto sisältää rehunäytteen analyysituloksen tiedon. Märehtijöiden rehuista tutkitaan, etteivät ne sisällä kalajauhoa ja lihaluujauhoa eli maaeläinperäistä ainesta. Muiden elintarviketuotantoeläinten rehuista katsotaan, etteivät ne sisällä kiellettyä maaeläinperäistä aineista. Älä täytä kohtaa vielä tilalla, jos tilalta otetaan rehunäyte, koska analyysitulokset saadaan Evirasta myöhemmin. Kun rehunäyte on analysoitu, Evira toimittaa sekä ELY-keskukselle että viljelijälle tutkimustodistuksen ja päätöksen. Tämän jälkeen voit kirjata havaintopöytäkirjaan rehunäytteen tuloksen ja voit saattaa valvonnan päätökseen. Liitä tutkimustodistus ja päätös osaksi havaintopöytäkirjaa. Kerro viljelijälle valvontatilanteesta, että analyysin tulos kirjataan havaintopöytäkirjaan vasta tarkastuskäynnin jälkeen.

Jos tilalla ei ole tuotantoeläimiä ja rehunäytettä ei oteta, rastita kohtaan ei koske tilaa. Kirjaa havaintopöytäkirjan lisätietokohtaan tieto, miksi näytettä ei otettu. Jos tilalla on vain turkiseläimiä, tulee tähän kohtaan ei koske tilaa.

Vaatus 1.2 Rehujen merkintöjen, valmistuksen, säilytyksen ja jakelun perusteella kukin eläinlaji saa vain sille tarkoitettua eläinvalkuaista sisältävää rehua

Tämä kysymys koskee kaikkia tuotantoeläintiloja. Tämä kysymys vaatii erityistä huomiota sekatiiloilla, joilla on sekä märehtijöitä että muita eläimiä. Tarkasta etiketeistä tai muista asiakirjoista, että tilalla oleville eläimille syötetyissä rehuissa ei ole kiellettyä eläinvalkuaista ja kukin eläinlaji saa vain sille tarkoitettua eläinvalkuaista sisältävää rehua. Tarkasta ostokuiteista tai kirjanpidosta, minkälaisia rehuja tilalle on ostettu. Eviran tilavalvontalomakkeen kysymyksessä 5. on lueteltu erilaisia eläinvalkuaisia. Märehtijöistä saadut eläinvalkuaiset ovat kielletty kaikkien elintarviketuotantoeläinten rehuissa (poikkeuksena maitotuotteet ja vuodista tai nahoista tehty hydrolysoitu pro-

Eläinvalkuaisen rehukäytön ja rehurvallisuuden valvonta alkutuotannossa - sisältää täydentävien ehtojen valvontaa

teini). Muista kuin märehitijöistä saatu lihaluujauho ja verijauho on kielletty muiden elintarviketuotantoeläinten paitsi vesiviljelyeläinten ruokinnassa. Lisäksi kalajauhon, eläinperäisten di- ja trikalsiumfosfaattien ja muista eläimistä kuin märehitijöistä saatu- jen verituotteiden käyttö märehitijöiden ruokinnassa on kielletty (poikkeuksena kala- jauho sallittu vieroittamattomien märehitijöiden kaupallisissa juottorehuissa).

Eri eläinlajien rehujen valmistus ja jakelu tulee tehdä omilla erillisillä laitteillaan, mikäli tilalla on käytössä joltakin tilan eläinlajeista kiellettyä eläinvalkuaista. Tarkasta eläin- tenpitopaikassa rehuvirrat, ettei esim. yksimahaisten rehuvarastoista johda linjoja mä- rehitijöiden ruokintapöydälle. Eri eläinlajien rehuja tulee säilyttää erillään toisistaan, jottei esim. saastuminen eläinvalkuaisesta tai rehujen sekoittuminen keskenään ole mahdollista. Eri eläinlajien rehuja tulee säilyttää omissa siiloissaan, ja ne on varas- tossa eroteltava fyysisesti toisistaan. Eri eläinlajien rehuja kuljetetaan erillään, jottei mm. sikojen tai siipikarjan rehuja sekoitu märehitijöiden rehujen sekaan käytettäessä tilalla märehitijöiltä kiellettyä eläinvalkuaista. Tarkasta, että eri eläinlajeille käytetään omia ruokinta-astioita ja -välineitä, jos tilalla on sekä märehitijöitä että muita eläimiä ja käytössä märehitijöiltä kiellettyä eläinvalkuaista. Ruokinta-astiat ja -välineet tulee olla merkitty asianmukaisesti. Tärkeintä on, että eri eläinlajeille on omat ruokinta-astiat ja -välineet. Poikkeuksena tästä ovat kaikille eläinlajeille käytettävät rehuaineet. Jos merkinnöissä on puutteita, kannattaa tilaa ohjeistaa niiden merkitsemiseksi.

Vaatimusten 2.1-2.13 (yleinen elintarvikeasetus (EY) N:o 178/2002) valvonta on ohjeistettu Eviran ohjeessa Rehuhygienian täydentävien ehtojen valvonta ja ohjeessa Elintarvikkeiden tuotantoa koskeva täydentävien ehtojen valvonta- Kasvintuotantotilat.

Lisätieto- ja allekirjoitussivu:

Kirjoita lisätietoihin tarkennuksia tekemistäsi havainnoista ja tallenna ne tukisovelluk- seen. Asiakirjapuohtoksista on hyvä mainita, samoin kuin jos olet huomauttanut viljeli- jälle suullisesti jostakin valvonnassa todetusta asiasta. Laiminlyönneistä täytetään ar- viointilomake, johon laiminlyönti kuvataan.

Selvitä viljelijälle tarkastuksessa tehdyt havainnot, pöytäkirjan sisältö sekä menettely pöytäkirjan toimittamisessa ja allekirjoittamisessa. Selvitä viljelijälle myös menettely rehunäytteen tuloksen toimittamisessa ja rehunäytteen tuloksen vaikutus vaatimuk- sen 1.1 lopputulokseen. Mikäli viljelijä ei hyväksy havaintoja, pyydä häneltä lisäselvi- tyksiä kohdista, joista hän on eri mieltä. Viljelijä ja tarkastaja allekirjoittavat havainto- pöytäkirjan sen jälkeen, kun tarkastaja on selvittänyt viljelijälle tarkastuksessa tehdyt havainnot ja pöytäkirjan sisällön. Jätä jäljennös pöytäkirjasta tilalle. Allekirjoittaminen ei poista viljelijän oikeutta antaa lisäselvityksiä valvontaan myöhemmin.

Jos et jätä kopiota havaintopöytäkirjasta tilalle tilakäynnillä, tulosta tilaa varten Tu- kisovelluksesta havaintopöytäkirja, johon olet tallentanut tiedot esitetyiltä havainto- pöytäkirjalta ja kirjannut rehunäytteen tuloksen Evirasta saadun rehunäytteen tutki- mustodistuksen ja päätöksen perusteella. Allekirjoita pöytäkirja ennen tilalle toimitta- mista. Laiminlyöntitapauksissa toimita tilalle tässä yhteydessä kuulemiskirje ja älä merkitse pöytäkirjaa vielä tässä vaiheessa sovelluksessa valmiiksi. Merkitse valvonta sovellukseen valmiiksi vasta, kun mahdollinen vastine kuulemiskirjeeseen on saa- tu/määräaika kuulemiselle on kulunut umpeen. Valvonnan lopputuloksesta viljelijä voi valittaa sen jälkeen, kun kunnasta on toimitettu viljelijälle tukien maksatuspäätös. Vil-

Eläinvalkuaisen rehukäytön ja rehuturvallisuuden valvonta alkutuotannossa - sisältää täydentävien ehtojen valvontaa

viljelijän ei tarvitse allekirjoittaa havaintopöytäkirjaa, mutta hänelle on annettava mahdollisuus siihen.

Evira postittaa valitusosoituksen rehun analyysituloksesta viljelijälle rehun tutkimustodistuksen ja päätöksen mukana, mikäli Evira määrää toimenpiteitä tilalle rehunäytteen tuloksen johdosta. Jos viljelijä on tyytymätön Eviran antamaan päätökseen analysoidusta rehusta, tulee viljelijän valittaa päätöksestä viipymättä.

Arviointilomake

Täytä arviointilomake siinä tapauksessa, että johonkin havaintopöytäkirjan vaatimuksista tulee tulokseksi laiminlyönti. Laiminlyönnin määrittämisen apuna toimii Eviran ohje 15703 Yleistä täydentävien ehtojen valvonnasta ja laiminlyöntien arvioinnista. Ohjeesta löytyy apuja laiminlyönnin vakavuuden, keston, laajuuden, tahallisuuden ja toistuvuuden arviointiin sekä varhaisvaroitusjärjestelmän mukaisen vähäisen laiminlyönnin käyttämiseen. Laiminlyönnin arvioinnissa seuraamusprosentin suuruuteen vaikuttaa se, miten laaja, vakava ja jatkuva laiminlyönti on kyseessä ja onko kyseessä tahallinen tai toistuva laiminlyönti. Kuvaa laiminlyönti arviointilomakkeessa sanallisesti ja anna arvio laiminlyönnin vakavuudesta, kestosta, laajuudesta, tahallisuudesta ja toistuvuudesta.

Seuraamus voi olla varhainen varoitus, 1 %, 3 % tai 5 %. Varhaista varoitusta voit käyttää vähäiselle laiminlyönnille, joka ei aiheuta välitöntä vaaraa eläinten tai ihmisten terveydelle ja on korjattavissa sovitussa määräjassa tai viljelijä muuttaa toimintatapaa jatkossa. Varhaisvaroituskirjeestä viljelijälle on valmis lomakepohja.

Liitä arviointilomake laiminlyönnin kuvauksesta ja kopio varhaisvaroituskirjeestä viljelijälle osaksi havaintopöytäkirjaa. Havaintopöytäkirjan liitteeksi tulee laiminlyöntitapaauksissa aina myös kuulemiskirje liitteineen. Ota huomioon viljelijän vastine sanktioprocenttiehdotuksessa.

Esimerkkejä täydentävien ehtojen rehuvalvonnassa todettujen laiminlyöntien arvioinnista

Vaatus 1.1 Tilalla ei käytetä eläinten ruokinnassa kiellettyä eläinvalkuaista

Jos näytteestä ei löydy kiellettyä lihaluu- tai kalajauhoa, näytteen tulos on negatiivinen, ja havaintopöytäkirjan tähän kohtaan rastitetaan: rehunäyte on kunnossa.

Jos rehunäytteestä löytyy kiellettyä lihaluu- tai kalajauhoa eli rehunäytteen tulos on positiivinen, tehdään samasta rehunäytteestä uusintatutkimus asian varmistamiseksi. Jos uusinnankin tulos on positiivinen, tekee Evira löydöksestä riskinarvioinnin. Riskinarvioinnissa selvitetään, onko löydös rehuperäistä, ja mikä on viljelijän osuus asiaan. Riskinarviointiin liittyy uusintänäytteiden ottaminen. Riskinarvioinnin perusteella päätetään myös jatkotoimenpiteistä. Jos todetaan, että viljelijä on käyttänyt kiellettyä eläinvalkuaista, määrätään seuraamusprosentiksi yleensä 3 %. Jos todetaan, että käyttö on ollut tahallista, seuraamusprosentti on pääsääntöisesti 20 %. Arviointilomakkeeseen kirjataan kuvaus laiminlyönnistä ja ehdotus seuraamusprosentiksi.

Kunnossa: Kun tilalta otetun rehunäytteen analyysituloksena on negatiivinen.

Eläinvalkuaisen rehukäytön ja rehurvallisuuden valvonta alkutuotannossa - sisältää täydentävien ehtojen valvontaa

Laiminlyönti: Kun tilalta otetun rehunäytteen tulos on positiivinen.

Varhainen varoitus: Ei ole mahdollista käyttää laiminlyönnin arvioinnissa.

3 %: Kiellettyä eläinvalkuaista löytyy rehusta, jota viljelijä on käyttänyt eläinten ruokintaan.

Tahallista: Todetaan, että viljelijä on tietoisesti ja tahallaan käyttänyt kiellettyä eläinvalkuaista ja käyttö on ollut harkittua ja pitkäaikaista. Seuraamusprosentti 15-100 %.

Vaatus 1.2 Rehujen merkintöjen, valmistuksen, säilytyksen ja jakelun perusteella kukin eläinlaji saa vain sille tarkoitettua eläinvalkuaista sisältävää rehua

Valvonnassa varmistetaan, että kukin eläinlaji saa vain sille tarkoitettua eläinvalkuaista sisältävää rehua. Koskee kaikkia tuotantoeläintiloja eli myös niitä tiloja, joilla vain yhtä eläinlajia. Varmistuksen apuvälineenä käytetään rehujen ostokuitteja ja tuoteselosteita/etikettejä. Useita eläinlajeja kasvattavilla tiloilla tarkastetaan, että käsiteltyä eläinvalkuaista sisältävien rehujen valmistustilat, kuljetus, varastot ja säilytys sekä jakelujärjestelmät ovat erilliset, jotta eläimet eivät saa niiltä kiellettyä eläinvalkuaista. Lisäksi varmistetaan, että eri eläinlajien ruokintavälineet ja -astiat on merkitty asianmukaisesti, jos tilalla on rehukäytössä eläinperäistä valkuaista.

Kunnossa:

- Eläimet saavat niille tarkoitettua eläinvalkuaista sisältävää rehua (ostokuitit/tuoteselosteet/etiketit).
- Märehtijöiden ja muiden eläinten rehut valmistetaan eri laitteilla ja eri tiloissa.
- Märehtijöiden ja muiden eläinten rehut kuljetetaan omilla välineillä/laitteilla.
- Märehtijöiden ja muiden eläinten rehut on erotettu toisistaan varastossa.
- Märehtijöille ja muille eläimille on omat merkityt ruokinta-astiat ja välineet.
- Rehuja on säilytetty samassa tilassa, mutta rehut ovat suljetuissa pakkauksissa eikä kontaminaation tai sekoittumisen vaaraa ole.
- Rehuja on säilytetty samassa tilassa, mutta ne voidaan helposti ja nopeasti siirtää erilleen tilakäynnin aikana ja vaaraa eläinten ja ihmisten terveydelle ei ole aiheutunut.
- Ruokinta-astioiden ja –välineiden merkinnässä on vähäisiä puutteita, jotka on korjattu tilakäynnin aikana.

Laiminlyönti:

- Eläimet ovat saaneet eläinvalkuaista, joka ei ole niille tarkoitettua (ostokuitit/tuoteselosteet/etiketit).
- Märehtijöiden ja muiden eläinten käsiteltyä eläinvalkuaista sisältävät rehut valmistetaan samoilla laitteilla/samoissa tiloissa.
- Märehtijöiden ja muiden eläinten käsiteltyä eläinvalkuaista sisältävät rehut kuljetetaan samoilla välineillä/laitteilla.
- Märehtijöiden ja muiden eläinten käsiteltyä eläinvalkuaista sisältäviä rehuja ei ole varastossa erotettu toisistaan ja vaara on niiden sekoittumiseen.
- Märehtijöille ja muille eläimille on samat ruokinta-astiat ja välineet, jos käytössä käsiteltyä eläinvalkuaista sisältäviä rehuja.

Eläinvalkuaisen rehukäytön ja rehurvallisuuden valvonta alkutuotannossa - sisältää täydentävien ehtojen valvontaa

Varhainen varoitus: Puutteet ovat vähäisiä ja niistä ei aiheudu välitöntä vaaraa eläinten- tai ihmisten terveydelle. Ne voidaan korjata lähes välittömästi tai kahden viikon aikana tarkastuksesta.

1 %: Lieviä puutteita eläinvalkuaista sisältävän rehun valmistuksessa, käsittelyssä tai jakelussa, jotka eivät ole korjattavissa kahden viikon aikana ja vaaraa on aiheutunut eläinten tai ihmisten terveydelle.

3 %: Ei ole varmistettu, että märehitijät saavat vain niille tarkoitettua eläinperäistä ainesta sisältämätöntä rehua.

Rehuja säilytetään samoissa tiloissa, ja pakkaukset ovat avonaisia tai rikkoutuneita (kun rehu sisältää eläinperäistä ainesta).

Märehitijöiden ja muiden eläinten rehut valmistetaan eri laitteilla samoissa tiloissa (kun rehu sisältää eläinperäistä ainesta).

Märehitijöiden ja muiden eläinten rehut kuljetetaan samoilla välineillä/laitteilla (kun rehu sisältää eläinperäistä ainesta).

Märehitijöille ja muille eläimille on samat ruokinta-astiat ja välineet (kun rehu sisältää eläinperäistä ainesta).

5 %: Rehua on varastoitu samoissa tiloissa ja ne ovat sekoittuneet keskenään (kun rehu sisältää eläinperäistä ainesta).

Märehitijöiden ja muiden eläinten rehut valmistetaan samoilla laitteilla samoissa tiloissa (kun rehu sisältää eläinperäistä ainesta).

Tahallista: Eri eläinlajien rehua valmistetaan, säilytetään tai kuljetetaan tietoisesti samoissa paikoissa ja laitteissa ja rehut sisältävät eläinperäistä ainesta.

Lisätietoja: Katja Korkalainen, katja.korkalainen@evira.fi, puh. 040-4893412

